

Ramon Llull, 7 segles de la mort del ex-desconegut català universal

written by Esteve Jaulent | 12 de setembre de 2016

El temps passa massa de pressa. Sobretot en aquest cas, perquè Ramon Llull va viure amb gran intensitat els 84 anys de la seva vida. En primer lloc entre moros, a la illa de Mallorca; freqüentà després la corona d'Aragó i la Cort del rei de Mallorca; va anar tres o quatre vegades a París, on es trobà amb el rei Felip IV, el Bell; va anar a Messina, la capital de Sicília i va visitar el rei de l'illa Frederic II; va conèixer el cap de l'Orde dels Templaris; era amic de sant Ramon de Penyafort, destacat dominic; i va deixar-nos una enciclopèdica obra de 375 llibres i opuscles en llatí, català i àrab. Molta tasca per a un home d'aquell temps.

La seva vida és ben coneguda perquè ens va deixar escrita la seva autobiografia, *La vida coetània*, que dictà als monjos del Cister de París, i que es pot llegir amb molt d'interès als dies d'ara. Pel que fa al seu pensament, s'ha de dir que no va ser tan fàcilment entès per la majoria dels seus lectors. En realitat, molts dels que celebrem els 700 anys de la seva mort hauríem de reconèixer un malentès. No pretenc iniciar cap polèmica, sinó, apuntar esmenar una equivocació.

Al llarg d'aquests set segles, Llull ha estat inclòs entre els filòsofs aristotèlics, neoplatònics, escotistes, escolàstics, cabalistes. L'han considerat iniciador del pensament modern, idealista hegelianista, l'han anomenat autodidacte, utòpic, fantasiós, exaltat precursor i una mica boig. Ara bé, tothom que entengui una mica de filosofia s'adonarà que això no pot ser veritat.

El que ha passat és, però, fàcil d'explicar. Després del seu

canvi de vida, als 30 anys, ja casat i amb dos fills, va resoldre preparar-se per a una nova vida, radicalment diferent. Es veu que s'adonava de la seva vàlua personal, però també era força humil -quelcom totalment compatible- i sabia que en aquell moment no estava suficientment preparat per la feina que veia que hauria de fer. Aquest escollit període de formació es va estendre durant quasi deu anys. No va voler anar a París, on els estudiants, la majoria eclesiàstics i religiosos, seguien els estudis filosòfics i teològics del seu temps.

Durant aquells anys de preparació s'han de destacar dos fets importants. En primer lloc, que no tenim cap certesa dels llocs i biblioteques on estudià i, per tant, no coneixem les fonts amb les quals es va nodrir. La segona cosa és el que ell mateix va deixar-nos escrit: que al Puig de Randa, a prop de Palma, on estava retirat, se sentí enfortit encara més en el seu nou compromís existencial, al passar per una fèrtil il·luminació, divina, ens diu, que s'ajuntà a la seva intensa vivacitat, a la seva forta voluntat i privilegiat intel·lecte. Per aquest motiu, va començar a ser conegut com el Doctor Il·luminat.

Qui conegui bé la vida de Llull veurà que a partir de la Il·luminació de Randa, a mesura que creixia en anys, va créixer també la seguretat en les decisions que prenia. Més segur i més autèntic, malgrat els nyaps reconeguts de la seva vida passada, abans de la conversió.

Aquests dos fets no són, però, independents, al contrari, s'expliquen mútuament. El positiu aclareix el negatiu, almenys al començament, quan els reconeixem: si no sabem el què estudià i ell ens diu que tingué una il·luminació... Què ens diu el seny català? Qui no podrà entreveure una possible entrada d'una llarga caminada?

Innombrables són els temes als quals es dedicà Llull fins l'últim dia de la seva vida, però si en volem destacar algun,

m'atreveixo a suggerir-los l'únic en què es poden resumir tots els esforços intel·lectuals, millor dit vitals, de la seva persona: la unió dels coneixements filosòfics amb els teològics. És el mateix tema que ha causat el desconeixement del llullisme durant aquests set-cents anys, que apuntava més amunt, al començar aquestes línies.

Ramon Llull mateix així ho manifesta: a la seva *Lamentació de la Filosofia*, resumeix el que fou el propòsit de la seva vida, dirigint-se, com feia en moltes de les seves obres, a una Dama que personifica la pròpia Filosofia:

“Senyora Filosofia, estic preocupat, perquè vull dedicar tota la meva persona i tot el que sóc al servei de la vostra honra i a l'honor de la Senyora Teologia, que estimo per sobre de totes les coses. I vós, Filosofia, sabeu que he treballat per molt temps a favor d'aquesta finalitat i que vaig abandonar tots els meus bens terrenals per aquesta causa.”

I la Dama Filosofia li crida l'atenció sobre allò que haurà de ser la vertadera essència de la seva filosofia:

“Ramon, heu parlat bé; jo faré el que podré, perquè en aquest negoci estic compromesa. Vós, però, no tingueu por ni sigueu indecís, sinó audaç i valent, i pregueu filosòficament sobre el que sentiu dir a propòsit dels meus Principis (les Dignitats), a les esglésies, a les escoles i a les places. Tingueu confiança en Déu i en les Emperadrius de què parlem (les Dignitats divines), en mi i els meus Principis (altre vegada les Dignitats divines), que us protegirem, us enfortirem i us orientarem quan debatràs i pregaràs.”

El resum és aquest. Qualsevol s'adona de la munió de temes que es deriven d'aquest unificar els Principis filosòfics i els teològics. Començant per l'estudi de les relacions entre la fe i la raó, que inclou el descobriment de definir l'ésser humà, i aclarir quina haurà de ser la seva principal activitat. Comporta també resoldre si la Filosofia i la Teologia són

autèntiques ciències, cosa que convida a estudiar si la Lògica es pot separar o no de la Metafísica. I no parariem mai més, perquè Llull parlarà de les religions, de la conducta humana personal i social, de la vertadera situació del món, de la llibertat i el lliure albir, del món criat per Déu i del món alternatiu que hem criat nosaltres. Potser mica a mica i més endavant hauríem de parlar d'aquestes coses, si tenim temps.

Tornant al que es deia, que va unificar la Filosofia amb la Teologia, es pot concloure que Llull estableix un diàleg entre les diferents fes, eximent-se de qualsevol argument basat en les autoritats religioses, les seves revelacions i tradicions. El Doctor Il·luminat considera tant sols raons necessàries i universals, amb la finalitat d'establir quelcom de veritable que es pugui acceptar per les autoritats mateixes i per tots els fidels. D'aquesta manera, busca un camí que porti amb seguretat al coneixement de Déu transcendent i immanent, és a dir, tal com ell és, per facilitar als fidels ja des del començament un tracte espiritual amb la divinitat. Fuig, per tant de qualsevol interpretació tancada, exclusivament humana, cultural, tradicional, o fins i tot de sentiment religiós.

Ramon Llull basa el seu sistema de coneixement en la realitat de les coses, fugint del subjectivisme i del fideisme per trobar la veritat en els temes que sempre han preocupat a la Humanitat: el sentit de l'existència; si l'ésser humà té una natura pròpia; quin és el seu principi i fi; com ha de ser la seva conducta i la seva relació amb Déu i els altres. I deia que l'ésser humà fou fet més per entendre que per creure. Un altre dia veurem el per què per entendre també s'ha d'estimar.